

Vammais- ja vanhusneuvoston esitys; Neuvostojen jäsenen nimeäminen tulevaisuus- ja elinvoimalautakuntaan

KH 26.02.2024 § 55
109/00.01.01.04/2024

Kemijärven kaupungissa on kuntalain (2019/175) 26 § - 28 § mukaisesti nuorisovaltuusto sekä vanhus- ja vammaisneuvostot, joiden kokoonpanosta, asettamisesta ja toimintaedellytyksistä vastaa kaupunginhallitus. Vammais-, vanhusneuvostot ja nuorisovaltuusto nimetään valtuustokausittain. Kemijärven kaupungin hallintosäännön mukaan vanhus- ja vammaisneuvostossa on kussakin 5 jäsentä ja 5 varajäsentä. Hallintosäännöstä poiketen vanhus- ja vammaisneuvostoon on nimetty kaupunginhallituksen, elinvoima- ja tulevaisuuslautakunnan läsnä- ja puheoikeudelliset edustajat ja heille varaedustajat. Neuvostojen sihteerinä toimii nimetty kaupungin työntekijä. Lisäksi vammaisneuvostoon on nimetty asiantuntijajäsenen elinvoimapalveluista.

Kemijärven kaupungin hallintosäännön (13 §) mukaan vaikuttamistoimielimet osallistuvat aloitteilla ja lausunnoilla ja nuorisovaltuuston edustajilla on läsnäolo- ja puheoikeus lautakuntien kokouksissa. Läsnäolo- ja puheoikeus ei koske salaisten asioiden käsittelyä.

Vaikuttamistoimielimillä voidaan vahvistaa kuntalaisten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia kunnan ja hyvinvointialueen toiminnassa. Kuntien vammais- ja vanhusneuvostojen rooliin on tullut muutoksia, kun sotepalvelut siirtyivät hyvinvointialueille. Kuntien vammais- ja vanhusneuvostojen painopisteitä ovat nyt mm. asuminen, elinympäristö ja sen esteettömyys ja toimivuus, kasvatuksen ja koulutuksen esteettömyys ja saavutettavuus, vapaa-aikapalvelut (liikunta, kulttuuri jne.), liikkuminen ja liikenne sekä osallisuus ja yhdenvertaisuus.

Neuvostot voivat ottaa kantaa lähes kaikkeen edustamansa ryhmän toimintaan liittyen, eli vaikuttamisrooli ulottuu kaikille toimialoille, mutta neuvostojen kokemus on, että niillä ei ole tällä hetkellä riittäviä mahdollisuuksia tuoda esille edustamiensa ryhmien näkemyksiä ja mielipiteitä kunnallisessa päätöksenteossa.

Vammais- ja vanhusneuvostojen esitys

Jotta vaikuttamistoimielinten kohderyhmän edustajien vaikuttamismahdollisuudet kaupungin eri toimialojen toiminnan suunnitteluun ja päätöksentekoon paranisivat, vammais- ja vanhusneuvostot esittävät, että niillä olisi mahdollisuus nimetä läsnä- ja puheoikeudellinen edustaja ja henkilökohtainen varajäsen elinvoima- ja tulevaisuuslautakuntaan.

Lisäksi vammais- ja vanhusneuvostot esittävät, että uusittavaan hallintosääntöön kirjataan uutena asiana, että myös vammais- ja vanhusneuvostoilla on läsnä- ja puheoikeudelliset edustajat lautakuntien kokouksissa.

Kuntien tulee huolehtia kuntalain mukaan siitä, että kuntalaisilla on yhdenvertaiset osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet heitä koskevien asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon.

Suoran demokratian keinoja ovat keskustelutilaisuudet ja kuntalaisraadit, joissa voidaan hyödyntää laajasti myös sähköisiä kanavia. Palveluja

koskevien asioiden valmisteluvaiheessa on huolehdittava asukkaiden ja palvelujen käyttäjien mielipiteiden selvittämisestä.

Kuntalain (2019/175) 22 §:n mukaan osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:

- järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja;
- selvittämällä asukkaiden ja kunnassa säännönmukaisesti tai pidempiaikaisesti asuvien ja oleskelevien palvelujen käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
- valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin;
- järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun;
- suunnitelmalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa sekä
- tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Yhtenä nuorisovaltuustoa vanhus- ja vammaisneuvostoista erottavana tekijänä on kuntalain valmistelussa todettu mahdollisuus hallintosäännössä määrätä toimielinten läsnäolo- ja puheoikeudesta niiden kokouksissa. Näiden oikeuksien antaminen nuorisovaltuuston edustajille valtuustoon ja lautakuntien kokouksiin on arvioitu parantavan tiedonkulkua ja vaikuttamismahdollisuuksia. Kuntalain esitöissä kuitenkin myös todetaan, että tätä oikeutta voidaan rajata siten, ettei sitä olisi käsiteltäessä salassa pidettäviä asioita. Sinänsä poissuljettua ei ole sekään, että hallintosäännöllä myönnettäisiin läsnäolo- ja puheoikeuksia myös muille vaikuttamistoimielimille, mutta näiden osalta on syytä muistaa, että tyypillisesti näissä toimii henkilöitä, jotka ovat tai ainakin olisivat voineet asettua ehdolle kuntavaaleissa sekä äänestää niissä. Tässä suhteessa varsinkin alaikäisten osalta poikkeaminen on sinänsä perusteltua.

Mikäli vammais- ja vanhusneuvoston edustajille/varaedustajille annetaan läsnäolo- ja puheoikeus elinvoima- ja tulevaisuuslautakuntiin, johtaa se kuntalain 22 §:n mukaisen hengen eriarvoistavaan menettelyyn, kun palvelujen käyttäjistä nostetaan kaksi käyttäjäryhmää ohi muiden kuntalaisten ja palvelujen käyttäjäryhmien (käyttäjädemokratia).

Kemijärven kaupunki on vahvistanut nimitessään kaupunginhallituksen ja lautakuntien edustajat vammais- ja vanhusneuvostoihin tiiviin, valmistelua tukevan yhteydenpidon sekä osaltaan osallistamismahdollisuuksien laajentamisen. Neuvostoille on nimetty myös kaupungin henkilöstöstä sihteeriresurssi kannanottojen, asioiden valmistelun ja käsittelyn tueksi.

Valmistelija	Suunnittelija, vanhus- ja vammaisneuvoston sihteerinä Päivi Piisilä, 040 480 6093 Talous- ja kehittämisjohtaja, vs. hallintojohtaja Tuula Kuvaja, 040 730 0236
Esittelijä	Vt. kaupunginjohtaja Säärelä Marjo Kemijärvi
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää, että vammais- ja vanhusneuvostoille ei anneta mahdollisuutta nimetä läsnä- ja puheoikeudellinen edustaja elinvoima- ja tulevaisuuslautakuntiin.
Päätös	Merkittiin pöytäkirjaan, että Ahti Majava esteellisenä poistui kokouksesta eikä osallistunut asian käsittelyyn eikä päätöksentekoon (HL 28.1. § kohta 7 yleislausekejäävi, puoliso asian valmistelijana) Paula Alatalo esitti, että kaupunginhallitus päättää esittää, että hallintosääntöön tehdään muutos, joka mahdollistaa vanhus- ja

vammaisneuvoston jäsenten osallistumisen lautakuntien kokouksiin läsnäolo- ja puheoikeudella.

Matti Torvinen kannatti Paula Alatalon esitystä.

Koska oli tehty pohjaehdotuksesta poikkeava kannatettu esitys, teki puheenjohtaja seuraavan äänestysmenettelyesityksen. Ne, jotka ovat pohjaehdotuksen kannalla, vastaavat JAA ja ne, jotka ovat Paula Alatalon esityksen kannalla, vastaavat EI. Äänestysmenettely hyväksyttiin.

JAA-äännet: Juhani Tapio, Kirsti Ojala, Markku Harju

EI-äännet: Paula Alatalo, Matti Torvinen, Teija Kerkelä

Puheenjohtajan äänen ratkaistessa, kaupunginhallitus hyväksyi kaupunginjohtajan esityksen.

Kaupunginhallitus piti tämän asiakohdan jälkeen tauon klo 17.11-17.20.